

Warszawa, 12 stycznia 2025 r.

Pan **Czesław Mroczek**
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Szanowny Panie Ministrze,

Fundacja Ocalenie od początku pełnoskalowej agresji rosyjskiej na Ukrainę aktywnie angażowała się w pomoc obywatelom naszego wschodniego sąsiada jak i innym osobom uciekającym przed wojną z terenu Ukrainy. Fundacja od samego początku zajmowała się m.in. prowadzeniem świetlic dla dzieci osób uchodźczych uciekających przed konfliktem z terytorium Ukrainy oraz noclegowni dla takich osób. Od lutego 2022 r. nasi pracownicy i pracownicy udzieliły konsultacji mentorskich, psychologicznych, prawnych oraz doradztwa zawodowego tysiącom osób dotkniętych skutkami tego konfliktu. W ramach naszej pracy pomagaliśmy wszystkim osobom uchodźczym z Ukrainy bez względu na ich narodowość.

Nawiązując do powyższych doświadczeń, pragniemy przedstawić naszą opinię wraz z rekomendacjami dotyczącą projektu ustawy o wygaszeniu rozwiązań wynikających z ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (UD345).

I. Zachowanie ochrony czasowej do czasu rozstrzygnięcia wniosku o ochronę międzynarodową

Projektowany art. 109b ust. 1 pkt 5 przewiduje wygaśnięcie ochrony czasowej w przypadku złożenia przez cudzoziemca wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Rozwiązanie to prowadzi do sytuacji, w której osoby objęte ochroną czasową - nieposiadające możliwości uzyskania innego tytułu pobytowego - tracą jedyny instrument legalizujący ich pobyt jeszcze przed rozpoznaniem wniosku o ochronę międzynarodową.

W praktyce, wobec planowanego zakończenia obowiązywania ochrony czasowej w 2027 r., dla części cudzoziemców postępowanie o ochronę międzynarodową może stanowić jedyną dostępną ścieżkę dalszego legalnego pobytu. Pozbawienie ich ochrony czasowej w okresie oczekiwania na decyzję naraża te osoby na stan niepewności prawnej oraz ryzyko utraty dostępu do świadczeń.

Wnosimy o wykreślenie art. 109b ust. 1 pkt 5 z projektu, albo jego modyfikację w taki sposób, aby złożenie wniosku o ochronę międzynarodową nie powodowało wygaśnięcia ochrony czasowej, którą cudzoziemcy byłiby objęci do dnia wydania ostatecznej decyzji w postępowaniu w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej.

II. Brak realnej alternatywy pobytowej po zakończeniu ochrony czasowej dla osób z grup wrażliwych

Projekt nie przewiduje dedykowanego rozwiązania dla osób, które z uwagi na ciężki stan zdrowia, bądź niepełnosprawność, nie będą mogły opuścić terytorium RP po zakończeniu obowiązywania ochrony czasowej, a jednocześnie nie spełnią przesłanek uzyskania ochrony międzynarodowej. Należy również wskazać, że wszczęcie postępowania o ochronę międzynarodową, długotrwałego i obciążonego ryzykiem decyzji odmownej, nie zapewnia

tym osobom realnej ochrony przed wydalaniem. Taki stan rzeczy rodzi poważne wątpliwości z perspektywy zasady non-refoulement wynikającej z Konwencji Genewskiej oraz celu dyrektywy 2001/55/WE.

Rekomendujemy wprowadzenie tytułu pobytowego o charakterze humanitarnym dla osób, które nie mogą opuścić terytorium RP po zakończeniu ochrony czasowej, oraz możliwości uzyskania ochrony uzupełniającej w przypadkach długotrwałej niemożności powrotu.

III. Legalność pobytu i procedura rejestracyjna

Projektowany art. 110a ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, ustanawia obowiązek złożenia wniosku o nadanie numeru PESEL w terminie 14 dni od przekroczenia granicy. Niedochowanie tego terminu, zgodnie z art. 109b ust. 1 pkt 1, prowadzi do wygaśnięcia ochrony czasowej. Tak krótki termin może okazać się niewystarczający dla osób w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, w tym osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin wielodzietnych. Zasadne jest rozważenie wydłużenia terminu lub wprowadzenia możliwości jego przywrócenia.

Rekomendujemy wydłużenie terminu złożenia wniosku o numer PESEL wskazanego w projektowanym art. 110a oraz stworzenie mechanizmów umożliwiających przywrócenie takiego terminu w przypadku jego niedochowania.

IV. Dostęp do pomocy socjalnej i zakwaterowania

Projektowany art. 112 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa ogranicza czas zapewnienia pobytu i wyżywienia do 60 dni od pierwszego wjazdu na terytorium RP oraz maksymalnie 12 miesięcy od zdarzenia będącego podstawą ochrony czasowej. W praktyce może to doprowadzić do pozbawienia wsparcia osób wciąż niezdolnych do samodzielnego funkcjonowania na rynku pracy. Ponadto planowany art. 112a przewiduje przyznawanie świadczeń z pomocy społecznej na zasadach ogólnych. Fundacja wskazuje, że brak szczególnych regulacji uwzględniających barierę językową i administracyjną może istotnie ograniczyć dostęp cudzoziemców do realnej pomocy.

Rekomendujemy zagwarantowanie minimalnych standardów pomocy socjalnej zgodnych z dyrektywą 2001/55/WE, tj. takich, które nie przewidują czasowego ograniczenia wsparcia w zakwaterowaniu oraz biorą pod uwagę bariery językowe cudzoziemców.

V. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Projektowany art. 112 ust. 11 pkt 2 lit. b ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, przewiduje możliwość powierzania zadań organizacjom pozarządowym z pominięciem otwartego konkursu ofert.

Fundacja popiera elastyczność tego rozwiązania, lecz postuluje wprowadzenie minimalnych standardów transparentności oraz obowiązku publikacji sprawozdań z realizacji zadań.

VI. Przepisy przejściowe i ochrona praw nabytych

Projekt nie zawiera wystarczająco rozbudowanych przepisów przejściowych chroniących osoby, które nabyły określone uprawnienia na podstawie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W ocenie Fundacji narusza to zasadę ochrony praw nabytych oraz zaufania do państwa wynikającą z art. 2 Konstytucji RP.

Zasadne jest wprowadzenie okresu przejściowego umożliwiającego beneficjentom ochrony czasowej dostosowanie się do nowych regulacji.

Z wyrazami szacunku

Tadeusz Kołodziej

Koordynator rzecznictwa prawnego

